

BUDGET

2026 TAX GUIDE

Xitsonga

SARS
At Your Service

Xiletelo lexi xa SARS xa xibalo xi nyika nkomiso wa vuxokoxoko bya nkoka lebyi yelanaka na swibalo, mixakaxibalo na tilevhi swa 2026/27.

XIBALO XA MALINGHENA: VANHU NA TITHIRASITI

Mipimo ya xibalo ku sukela hi ti1 Nyenyakulu 2026 ku fikela ti 28

Nyenyenyana 2027: Vanhu na tithirasiti to hlawuleka

Malinghena leyi Hakerisiwaka Xibalo (R)	Mpimo wa Xibalo
1 – 245 100	18% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo
245 101 – 383 100	44 118 + 26% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 245 100
383 101 – 530 200	79 998 + 31% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 383 100
530 201 – 695 800	125 599 + 36% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 530 200
695 801 – 887 000	185 215 + 39% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 695 800
887 001 – 1 878 600	259 783 + 41% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 887 000
1 878 601 na ku tlula	666 339 + 45% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 1 878 600

Timalintlheriselo eka vanhu

Masungulo	R17 820
Vumbirhi (Secondary)	R9 765
Vunharhu (Tertiary) (Vanhu va 65 wa malembe na ku tlula)	R3 249
Malembe	Mpimo lowu Hakerisiwaka Xibalo
Ehansi ka malembe ma 65	R99 000
Malembe ma 65 ku ya ehansi ka 75	R153 250
75 wa malembe na ku tlula	R171 300

Tithirasiti (handle ka Tithirasiti to Hlawuleka) mpimo wa xibalo = 45%

Xibalo xa Nkarhinyana

Muhakelaxibalo wa nkarhinyana i munhu wihi na wihi loyi a holaka malinghena leyi nga riki muholo, xiengetelo kumbe hakelelamahlweni leyi hakeriwaka hi murhangeri wa munhu; kumbe malinghena hi ndlela ya muholo ku suka eka muthori la nga tsarisiwangiki. Munhu a nga fanelangi ku hakela xibalo xa nkarhinyana loko ku ve munhu yaloye a nga yi mahlweni a endla bindzu rin'wana na mali ya munhu yaloye leyi nghanaka leyi hakerisiwaka xibalo:

- yi nge hundzi mpimo wa mali lowu hakerisiwaka xibalo eka lembexibalo; kumbe
- ku suka eka ntswalo, tidivhidende, tidivhidende ta matikomambe, rhente ku suka eka ku lombisa nhundzunkamfambiso na muholo ku suka eka muthori loyi a nga tsarisiwangiki wu ta va R30 000 kumbe ehansi eka lembexibalo.

Vahakelaxibalo va nkarhinyana va fanele ku rhumela malinghena hinkwayo leyi hakerisiwaka xibalo eka lembe ra nhlahluvo.

Mafa ma lava loveke a hi vahakelaxibalo va nkarhinyana.

Mivuyelo ya Hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya Nkwama wa Rhithayamente

Malinghena leyi Hakerisiwaka Xibalo (R)	Mpimo wa Xibalo
1 – 27 500	0% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo
27 501 – 726 000	18% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 27 500
726 001 – 1 089 000	125 730 + 27% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 726 000
1 089 001 na ku tlula	223 740 + 36% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 1 089 000

Mivuyelo ya hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente leyi humesiweke yi endliwe hi tihakelo to tala hi nkarhi wun'we to suka eka nkwama wa phenxeni, nhlaysi wa phenxeni, vuhlayiselo bya mali, nhlaysi wa vuhlayiselo bya mali kumbe rhithayamente anyuwithi eka humeso (ku katsa na asayimente hi ku ya hi xileriso xa nawu xo herisa vukati).

Xibalo eka mbuyelo wo karhi wa hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente lowu humesiweke (hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya X) xi ringana na:

- Xibalo lexi kumisisiweke hi ku tirhisiwa ka tafula ra xibalo eka ntsengo hinkwawo wa hakelo leyikulu hi nkarhi wun'we ya X ku katsa na mivuyelo hinkwayo ya humeso ya hakelo leyikulu hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente leyi humesiweke no hlengeletywa ku sukela hi Nyenyankulu 2009, mivuyelo hinkwayo ya hakelo leyikulu hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente leyi hlengeletywa ku sukela hi Nhlangua 2007, na mivuyelo hinkwayo ya sevherense leyi hlengeletywa ku sukela hi Nyenyakulu 2011; hansi
- Xibalo lexi kumisisiweke hi ku tirhisiwa ka tafula ra xibalo eka ntsengo hinkwawo wa mivuyelo hinkwayo ya humeso ya hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente leyi hlengeletywa ku nga se kumiwa hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya X ku sukela hi Nyenyakulu 2009, mivuyelo hinkwayo ya hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente leyi hlengeletywa ku sukela hi Nhlangua 2007 na mivuyelo hinkwayo ya sevherense leyi hlengeletywa ku sukela hi Nyenyakulu 2011.

Mivuyelo ya Hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente kumbe mivuyelo ya sevherense

Malinghena leyi Hakerisiwaka Xibalo (R)	Mpimo wa Xibalo
1 – 550 000	0% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo
550 001 – 770 000	18% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 550 000
770 001 – 1 155 000	39 600 + 27% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 770 000
1 155 001 na ku tlula	143 550 + 36% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 1 155 000

Mivuyelo ya tihakelo to tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente yi endliwile hi tihakelo to tala hi nkarhi wun'we to suka eka nkwama wa phenxeni, nhlaysi wa phenxeni, vuhlayiselo bya mali, nhlaysi wa vuhlayiselo bya mali kumbe rhithayamente anyuwithi eka rifu, rhithayamente kumbe ku herisa ntirho hi mhaka yo fikelela vukhale bya 55 wa malembe, vuvabyi, nghozi ya movha, ku vaviseka, vutsoniwa, ku hela ka ntirho kumbe ku herisiwa ka vuxavisi bya muthori.

Mivuyelo ya sevherense yi endliwile hi tihakelo to tala hi nkarhi wun'we leyi sukaka eka kumbe hi ntwanano na muthori hikwalaho ka ntshiketo, heriso, ndzahlekelo, ntsan'wo, nsulo kumbe hambanohambano wa hofisi ya munhu kumbe ntirho.

Xibalo eka mbuyelo wo karhi wa hakelo yo tala hi nkarhi wun'we wa nkwama wa rhithayamente kumbe mbuyelo wa sevherense (mbuyelo wa hakelo yo tala hi nkarhi wun'we kumbe wa sevherense ya Y) xi ringana na:

- Xibalo lexi kumisisiweke hi ku tirhisiwa ka tafula ra xibalo eka ntsengo hinkwawo wa mali wa Y, ku katsa na mivuyelo ya hakelo leyikulu hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente leyi hlengeletaweke ku sukela hi Nhlangula 2007, na mivuyelo ya humeso hinkwayo ya hakelo leyikulu hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente leyi hlengeletaweke ku sukela hi Nyenyakulu 2009, na mivuyelo yin'wana hinkwayo ya sevherense leyi hlengeletaweke ku sukela hi Nyenyakulu 2011; hansi
- Xibalo lexi kumisisiweke hi ku tirhisiwa ka tafula ra xibalo eka ntsengo hinkwawo wa mivuyelo hinkwayo ya hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente leyi hlengeletaweke ku nga si kumiwa hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya Y ku sukela hi Nhlangula 2007, na mivuyelo ya hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente leyi hlengeletaweke ku sukela hi Nyenyakulu 2009, na mivuyelo hinkwayo ya sevherense leyi hlengeletaweke ku sukela hi Nyenyakulu 2011.

Vuvekisi lebyi nga hakerisiwiki xibalo

Vuvekisi eka switirhisiwa swa vuvekisi lebyi nga hakerisiwiki xibalo kumbe tipholisi ta vanhu vona vini, mafa ya vafi, na mafa lama choneke ma vanhu swi pimeriwile ku fikela eka R46 000 hi lembe xibalo.

Mitsengo leyi amukeriweke kumbe ku hlengeletaweke eka vuvekisi lebyi nga hakerisiwiki xibalo a yi khumbeki eka xibalo xa malinghena (ku katsa na xibalo eka mivuyelo ya xuma).

Tidivhidende

Tidivhidende leti kumiweke hi vanhu ku suka eka tikhampani ta Afrika-Dzonga hi ku angarhela a ti hakeli xibalo xa malinghena, kambe ti hakela xibalo xa tidivhidende xa mpimo wa 20%, xi fanele xi khomiwa hi tienthithi leti hakelaka tidivhidende eka vanhu. Tidivhidende leti kumiweke hi vanhu lava nga vaaki va Afrika-Dzonga ku suka eka tiREIT (tikhampani leti longoloxiweke no lawuriwa leti nga na vun'winyi bya nhundzu) ti fanele ku hakela xibalo xa malinghena naswona lava nga ri ki vaaki, eku kumeni ka tidivhidende teto va fanele ku hakela ntsena xibalo xa tidivhidende.

Tidivhidende ta Matikomambe

Tidivhidende to tala ta matikomambe ti kumiwa hi vanhu vo suka eka tikhampani ta matikomambe (vukhomi bya mikavelo lebyi nga hansi ka 10% eka khampani ya matikomambe) ti hakerisiwa xibalo eka mpimo wa nhlayohenhla wa 20%. Ku hava misuso leyi pfumeleriwaka eka swixaviwa ku humelerisa tidivhidende ta matikomambe.

Nkankhumbeko wa Hakelo eka ntswalo

Ntshunxo ku suka eka xibalo xa malinghena wu tirha eka ntswalo ku suka eka xihlovo xa le Afrika-Dzonga, lowu kumiweke hi munhu wihi na wihi wa ntumbuluko loyi a nga ehansi ka malembe ma 65 hi vukhale kumbe hi rifa ra mufi, ro fikela eka R23 800 hi lembe. Eka vanhu lava nga na 65 wa malembe na ku tlula, nkankhumbeko lowu wa tirhisiwa eka ntswalo wo fika kwalomuya ka R34 500 hi lembe.

Nakambe nkankhumbeko ku suka eka xibalo xa malinghena i ntswalo lowu kumiweke hi lava va nga riki vaaki, lava nga ri ki kona hi nyama eAfrika-Dzonga eka masiku mo tlula 183 enkarhini wa 12 wa tin'hweti loko ntswalo wu nga si hlengeletywa kumbe wu nga se amukeriwa. Ehenhla ka sweswo, nkankhumbeko wu tirha ntsena loko xikweleti lexi tswalaka ntswalo xi va ka xi nga hlenganisiwanga hi ku hetiseka eka ndhawu ya nkarhi hinkwawo (ku fana na ndhawu ya nkamfambiso ya bindzu) eAfrika-Dzonga.

Misuso

Tihakelo ta Nkwama wa Rhithayamente

Mitsengo leyi hakeriweke eka mikwama ya phenxeni, vuhlayiselo bya mali na rhithayamente anyuwithi enkarhini wa lembe ra nhlelelo ya suseka hi swirho swa mikwama yaleyo. Mitsengo yi hakeriwe hi vathori no hakerisiwa xibalo tanihi mivuyelo ya le ntirhweni no tekiwa tanihi tihakelo leti endliweke hi mutirhi hi yexe.

Nsuso wu pimeriwile eka 27.5% ya ntsengo wa muholo lowukulu wa xibalo xa vতিরhi, kumbe malinghena leyi hakerisiwaka xibalo (ku nga katsiwi mivuyelo ya tihakelo to tala hi nkarhi wun'we ta nkwama wa rhithayamente na sevherense haswimbirhi). Nsuso wu pimeriwile ku ya emahlweni ku ya ehansi ka R430 000 kumbe 27.5% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo ku nga si katsiwa mbuyelo wa xuma lexi hakerisiwaka xibalo. Tihakelo tihhi na tihhi leti tlulaka swipimelo

ti hundziseriwa emahlweni ku ya eka lembe ra nhlahluvo leri landzelaka, naswona ti anakanyiwa ku va ti hakeriwile eka lembe rero ri landzelaka. Mitsengo leyi hundziseriweke emahlweni yi hungutiwile hi tihakelo susiweke eka ehenhla ka hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente na le henhla ka tirhitayamente anyuwithi.

Tihakelo ta swa Vutshunguri na Vutsoniwa

Ekumisiseni ka xibalo lexi faneleke ku hakeriwa, vanhu va pfumeleriwa ku susa malintlheriselo hi ku ya hi tihakelo ta n'hweti na n'hweti ela swikimi swa vutshunguri. Malintlheriselo yi nga tirhisiwa ntsena hi munhu loyi a hakeleke tihakelo, ku fikela eka R376 eka hi un'we eka vanhu vambirhi vo sungula lava angarheriweke swikimi swa vutshunguri na R254 eka muhlayisiwa un'wana na un'wana wo engetelela. Malintlheriselo leyi yi tekiwa tanihi khirediti ya mitsengoxilaveko ya xikimi xa swa vutshunguri.

Malintlheriselo yo engetelela leyi nga kona eka tihakelo ta swa vutshunguri i khirediti ya xibalo yo engetelela ya tihakelo ta swa vutshunguri. Eka mhaka ya:

- Munhu loyi a nga na malembe ya 65 na ku tlula, kumbe munhu, muringani wa yena, kumbe n'wana wa yena i munhu loyi a nga na vutsoniwa, munhu u pfumeleriwele khirediti ya xibalo xa tihakelo ta swa vutshunguri ya nkoka wa 33.3% ya mali ya tihakelo ta swa vutshunguri to ringanela leti hakeriweke hi munhu hi yena n'wini, naswona ntsengo lowu tihakelo ta xikimi xa swa vutshunguri ti nga hakeriwa hi wona hi munhu yena n'wini ti tlula hi kanharhu tikhirediti ta xibalo xa timali ta xikimi xa swa vutshunguri eka lembexibalo; kumbe
- Munhu wihi na wihi un'wana, loyi a pfumeleriwele khirediti ya xibalo xa tihakelo ta swa vutshunguri eka nkoka wa 25% ya ntsengo wa tihakelo ta swa vutshunguri lowu ringaneleke lowu hakeriweke hi munhu hi yena n'wini, na ntsengo lowu tihakelo ta xikimi xa swa vutshunguri ti nga hakeriwa hi wona hi munhu yena n'wini ti tlula hi ka mune tikhirediti ta xibalo xa timali ta xikimi xa swa vutshunguri eka lembexibalo, ku pimeriwa eka ntsengo lowu tlulaka 7.5% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo (ku nga katsiwi mivuyelo ya hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente na sevherense).

Swihanano

Misuso ya mayelana na swihanano eka mihlangano yo karhi ya vuvuyerisi bya vaaki yi pimeriwile ku fika eka 10% ya malinghena ya leyi hakerisiwaka xibalo (ku nga katsiwi mivuyelo ya hakelo yo tala hi nkarhi wun'we ya nkwama wa rhithayamente na sevherense). Ntsengo wa swihanano lowu tlulaka 10% ya malinghena ya xibalo yi tekiwa tanihi xihanano eka mihlangano ya vuvuyerisi bya vaaki leyi ringaneleke eka lembexibalo leri landzelaka.

Swiengetelo

Swiengetelo swo tihlayisa na Tihakelelamahlweni

Loko muamukeri wa xiengetelo xo tihlayisa kumbe hakelelamahlweni a bohekaka ku etlela vusiku byin'we ntsena ekule na le ndzhawini ya yena ya ntolovelo ya vutshamo hi mhaka ya bindzu, naswona vutshamo lebyi xiengetelo kumbe hakelelamahlweni swi xakelanaka na Rhiphabuliki ra Afrika-Dzonga, xiengetelo kumbe hakelelamahlweni yi pfumeleriwile ku hakela: —

- Tihakelo ta swakudya na ta timhangu, ntsengo wa R595 wu anakanyiwa ku va wu tirhisiwile hi siku; kumbe
- Tihakelo ta timhangu ntsena, ntsengo wa R184 wu anakanyiwa ku va wu tirhisiwile hi siku.

Laha vutshamo lebyi xiengetelo kumbe hakelelamahlweni swi xakelanaka na yona yi ri ehandle ka Rhiphabuliki ra Afrika-Dzonga, ntsengo wo karhi hi ku ya hi tiko wu anakanyiwa ku va wu tirhisiwile. Vuxokoxoko bya mitsengo leyi byi humesiwile eka webusayiti ya SARS (www.sars.gov.za), ehansi ka tiwebupheji ta Legal Counsel (Switsundzuxo swa Xinawu) > Secondary Legislation (Xinawana xa Vumbirhi) > Income Tax Notices (Switiviso swa Xibalo xa Malinghena).

Loko muamukeri wa xiengetelo xo tihlayisa kumbe hakelelamahlweni a tshama xiphemu xa siku a ri ekule na le ndhawini ya yena ya ntolovelo ya ntirho kumbe ntholo, eka bindzu ra ximfumo, ndziho kumbe hakelelamahlweni ya ntirhisomali leswi vangekeke eka muamukeri a swi khumbheki. Nkankhumbeko lowu wu tirha loko muamukeri a pfumeleriwile hi murhangeri wa yena ku rhwala ntirhisomali eka swakudya na tihakelo tin'wana ta timhangu eka xiphemu xexo xa siku naswona ntsengo wa rihiselo wa mali a wu hundzi R184.

Xiengetelo wa swa Marendzo

Mipimo hi khilomitara, leyi nga tirhisiwaka ku kumisisa nsuso lowu pfumeleraweke eka marendzo ya bindzu ehenhla ka xiengetelo kumbe hakelelamahlweni laha tihakelo ta ntiyiso ti nga koxiwangiki, ti kumisisiwa hi ku tirhisa tafula leri landzelaka:

Nkoka wa Movha (ku katsa na VAT) (R)	Hakelo leyi nga Ncinciki (R p.a.)	Hakelo ya Mafurha (c/km)	Hakelo ya Malunghiselo (c/km)
0 – 115 000	38 344	132.9	49.1
115 001 – 230 000	68 487	148.4	61.4
230 001 – 345 000	98 689	161.2	67.8
345 001 – 460 000	125 393	173.4	74.0
460 001 – 575 000	152 097	185.5	86.9
575 001 – 690 000	180 078	212.8	102.0
690 001 – 805 000	208 106	216.5	114.5
805 001 – 920 000	237 679	220.1	126.9
ku hundza 920 000	237 679	220.1	126.9

Tsundzuka:

- 80% ya xiengetelo xa marendzo yi fanele ku katsiwa eka muholo wa mutirhi ku hlayela PAYE. Phesenteji yi hungutiwile ku ya eka 20% loko ku ve muthori u enerisiwile hi leswaku kwalomuya ka 80% ya ntirhiso wa movha eka lembexibalo wu ta va wu ri wa bindzu.
- A ku na hakelo ya mafurha leyi nga ta pfumeleriwa loko mutirhi a nga byarhangi hakelo hi ku helela ya mafurha leyi tirhisiweke emovheni, naswona a ku na hakelo ya malunghiselo leyi nga ta koxiwa loko ku ve mutirhi a nga byarhangi hakelo hi ku helela ya malunghiselo ya movha (xik. loko ku ve movha a wu angarheriwe hi kungu ra malunghiselo).
- Hakelo leyi nga cinciki yi fanele ku hungutiwa hi ku ya hi mpimo (xiphemu) loko ku ve movha wu tirhiseriwa swikongomelo swa bindzu eka nkarhi wa le hansi ka lembe ro helela.
- Mpfhuka wa ntiyiso lowu fambiweke enkarhini wa lembexibalo, na mpfhuka lowu fambiweke hi swa bindzu, leswi tiyisisiweke hi xibukwana xa swa marendzo, wu ta tirhisiwa ku kumisisa tihakelo leti pfumeleriwaka ehenhla ka xiengetelo wa swa marendzo.

Hi le tlhelo, laha xiengetelo kumbe hakelelamahlweni yi seketeriweke hi mpfhuka wa ntiyiso lowu fambiweke hi mutirhi mayelana na bindzu, a ku na xibalo lexi hakeriwaka eka xiengetelo lexi hakeriwaka hi muthori eka mutirhi, ku fikela eka R4.95 hi khilomitara, ku nga langutisiwi nkoka wa movha.

Hambiswiritano, endlelo leri ra le tlhelo a ri kumeki loko muthori a hakerile mutirhi ndziriso wun'wana hi xiyimo xa xiengetelo kumbe ku riheriwa (ku nga katsiwi timali to paka kumbe ta tiheke ta magondzo) mayelana na movha.

Misuso Yin'wana

Handle ka misuso leyi nga boxiwa laha henhla, munhu hi yena n'wini a nga koxa ntsena misuso ehenhla ka malinghena ya ntholo kumbe swiengetelo eka swiyimo leswi boxiweke leswi pimiweke, xik. xikweleti xo biha xa mayelana na muholo.

Mivuyelo ya le Ntirhweni

Mimovha leyi N'winyi ku nga Muthori

- Nxavo lowu hakerisiwaka xibalo i 3.5% ya hakelo ya khexe, ku katsa na VAT, hi n'hweti eka movha wun'wana na wun'wana.
- Laha movha wu nga:
 - » Ehansi ka kungu ra malunghiselo loko muthori a wu xavile, nxavo lowu hakerisiwaka xibalo i 3,25% ya nxavo lowu kumisisiweke; kumbe
 - » Xaviweke hi muthori ehansi ka lombiso lowu tirhaka, nxavo lowu hakerisiwaka xibalo i hakelo leyi vangyiweke hi muthori ehansi ka lombiso lowu tirhaka ku katsa na hakelo ya mafurha/petirolo.
- 80% ya mbuyelo wa le ntirhweni yi fanele ku katsiwa eka muholo wa mutirhi ku hlayela PAYE. Phesenteji yi hungutiwile ku ya eka 20% loko ku ve muthori u enerisiwile hi leswaku kwalomuya ka 80% ya ntirhiso wa movha eka lembexibalo wu ta va wu ri wa bindzu.
- Eka nhlahluvo, mbuyelo wa le ntirhweni eka lembexibalo wu hungutiwile hi mpimaxiave wa mpfhuka lowu fambiweke eka bindzu, leswi tiyisisiweke hi xibukwana xa swa marendzo hi ku avanyisiwa hi mpfhuka wa ntiyiso lowu fambiweke enkarhini wa lembexibalo.
- Eka nhlahluvo, ku na mbevukiso wo ya emahlweni eka hakelo ya layisense, ndzindzakhombo, malunghiselo na mafurha eka marendzo ya phurayivhete.
 - loko ku ve hakelo hinkwayo yi byarhiwile hi mutirhi na loko ku ve mpfhuka lowu fambiweke eka swikongomelo swa phurayivehte wu seketeriwile hi xibukwana xa marendzo.

Tiloni leti Pfumalaka Ntswalo kumbe Tiloni ta Ntswalo wa le Hansi

Ku hambana exikarhi ka ntswalo lowu koxiweke eka mpimo wa ximfumo na ntsengo wa ntiyiso wa ntswalo lowu koxiweke wu fanele ku katsiwa eka giroso ya malinghena.

Ndhawu ya Vutshamo

Nkoka wa mbuyelo wa le ntirhweni wu fanele ku katsiwa eka malinghena hinkwayo wu fanele wu va mbuyelo wa le hansi lowu hlayeriwaka hi ku tirhisa fomula leyi vekiweke kumbe hakelo eka muthori loko ku ve muthori a nga na vun'winyi byo helela eka vutshamo.

Fomula yi ta tirha loko ku ve n'winyi wa vutshamo i mutirhi, kambe a yi tirhi eka vutshamo bya vuwiselo lebyi rhentiweke hi muthori ku suka eka mavandla lawa ya nga katsiwangiki.

XIBALO XA MALINGHENA: TIKHAMPAANI

Mpimo wa xibalo xa tikhampani wu tirha eka malembe ma nhlahluvo lama helaka eka siku rihi na rihi ku sukela hi ti1 Dzivamisoko 2026 ku fikela ti 31 Nyenyakulu 2027.

Muxaka	Mpimo wa Xibalo
Tikhampani	28% ya malinghena leyi hakerisawaka xibalo

XIBALO XA MALINGHENA: TIKHOPOREXINI TA MABINDZU LAMATSONGO SWINENE

Mipimo ya xibalo xa Tikhoporexini ta Mabindzu Lamatsongo yi tirha eka malembe ma nhlahluvo lama helaka eka siku rihi na rihi ku sukela hi ti1 Dzivamisoko 2026 ku fikela ti 31 Nyenyakulu 2027.

Malinghena leyi Hakerisiwaka Xibalo (R)	Mpimo wa Xibalo (R)
1 – 99 000	0% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo
99 001 – 365 000	7% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 99 000
365 001 – 550 000	18 620 + 21% ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 365 000
550 001 na ku tlula	57 470 + 27% ya ntsengo lowu nga henhla ka 550 000

XIBALO XA MALI HINKWAYO LEYI ENDLIWAKA HI BINDZU EKA MABINDZU LAMATSONGO SWINENE

Xibalo xa mali hinkwayo leyi endliwaka hi bindzu xi tirha eka vanhu ku sukela hi ti1 Nyenyakulu 2026 ku fikela ti 28 Nyenyenyana 2027 na le ka malembe ma nhlahluvo lama helaka eka siku rihi na rihi ku sukela hi ti1 Dzivamisoko 2026 ku fikela ti 31 Nyenyakulu 2027.

Mali hinkwayo leyi endliwaka hi bindzu leyi hakerisiwaka xibalo Taxable (R)	Mpimo wa Xibalo (R)
1 – 600 000	0% ya mali hinkwayo leyi endliwaka hi bindzu leyi hakerisiwaka xibalo
600 001 – 950 000	1% ya mali hinkwayo leyi endliwaka hi bindzu leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 600 000
950 001 – 1 400 000	3 650 + 2% ya mali hinkwayo leyi endliwaka hi bindzu leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 950 000
1 400 001 na ku tlula	12 500 + 3% ya mali hinkwayo leyi endliwaka hi bindzu leyi hakerisiwaka xibalo leyi nga ehenhla ka 1 400 000

KU HAKELA XIBALO HIKWALAHO KO VA MUAKI

Vaaki lava hakerisiwaka xibalo eka malinghena ya vona eka misava hinkwayo hi ku anama, va faneriwe hi ku siyiwa ehandle kun'wana. Nawuangerhelo hi leswaku swibalo swa matikomambe eka malinghena leyi kumiweke ematikwenimambe swi pfumeleriwa tanihi xikweleti ehenhla ka xibalo xa le Afrika-Dzonga lexi faneleke ku hakeriwa. Leswi swi tirha eka vanhu, tikhampani, tikhoporexini to pfaleka, tithirasiti na mafa.

KU HAKERISIWA XIBALO EKA MIVUYELO YA XUMA

Mbhindzulo wa nxavisio wa tinhundzu eka ku herisiwa ka tinhundzu leti katsiweke eka malinghena leyi hakerisiwaka xibalo.

Mpimohenhla wa Mpimo wa xibalo:

Vanhu na tithirasiti to hlawuleka	18%
Tikhampani	21.6%
Tithirasiti tin'wana	36%

Swiendleko leswi hlohotelaka ku herisiwa swi katsa, nxavisio, xihanano, cincano, ndzahlekelo, rifu na rhurho. Leswi landzelaka i swo karhi leswi nga siyiwa ehandle:

- Mbuyelo kumbe ndzahlekelo wa R3 miliyoni eka heriso wa vutshamo bya masungulo;
- Tinhundzu to tala leti tirhisiwaka hi munhu yena n'wini;
- Mivuyelo ya rhithayamente;
- Tihakelo ehansi ka tipholisi ta ndzindzakhombo ta ntiyiso ta nkarhi wo leha;
- Ku siyiwa ehandle ka R50 000 ka lembe eka mbuyelo wa xuma kumbe ndzahlekelo eka nxavisio wa tinhundzu swi nyikiwa vanhu na tithirasiti to hlawuleka;
- Ku siyiwa ehandle ka bindzu leritsongo eka mivuyelo ya xuma ya R2.7 million eka vanhu (kwalomuya ka 55 wa malembe hi vukhale) laha bindzu leritsongo leri nga na nkoka wa le makete lowu nga tluriki R15 million leyi ri nga herisiwa hi yona; na
- Ku siyiwa handle ka lembe eka vanhu ku engeteriwile hi R440 000 eka lembe ra rifu.

XIBALO XA TIDIVHIDENDE

Xibalo xa tidivhidende i xibalo xo hetelela eka mpimo wa 20%, lexi sindzisiweke eka tidivhidende leti hakeriweke hi tikhampani leti nga vaaki na tikhampani leti nga riki vaaki eka mikavelo leyi longoloxiweke eka Johannesburg Stock Exchange kumbe mincincano yihi na yihi leyi nga layisensiwa ya Afrika-Dzonga. Tidivhidende a ti hakerisiwi xibalo loko ku ve n'winyi loyi a vuyeriwaka wa divhidende i khampani ya le Afrika-Dzonga, nkwama wa rhithayamente kumbe munhu un'wana loyi a nga khumbekiki. Vinyi lava vuyeriwaka va tidivhidende lava nga ri ki vaaki va nga vuyeriwa hi mipimo ya xibalo leyi hungutiweke eka swiyimo leswi pimiweke. Xibalo xi ta khomiwa hi tikhampani leti hakelaka tidivhidende leti hakerisiwaka xibalo, kumbe leti lawuriwaka hi vahlanganisi eka xiyimo lexi tidivhidende ti nga eka mikavelo leyi longoloxiweke. Xibalo eka tidivhidende hi muxaka (handle ka khexe) xa hakeleka naswona xi rhwariwa hi khampani leyi tivisaka no hakela divhidende.

KU KHOMIWA KUN'WANA KA SWIBALO

Eka swiyimo switsongo mpimo wa xibalo lowu tirhisiwaka wu nga hungutiwa hi ku ya hi ntwanano wa xibalo na tiko ra vutshamo ra loyi a nga ri ki muaki.

Tirhoyalithi

Xibalo xo hetelela eka mpimo wa 15% xa sindzisiwa eka giroso ya tirhoyalithi to suka eka xihlovo xa Afrika-Dzonga lexi faneleke ku hakeriwa eka lava nga ri ki vaaki.

Ntswalo

Xibalo xo hetelela eka mpimo wa 15% xa sindzisiwa eka ntswalo wo suka eka xihlovo xa Afrika-Dzonga lexi faneleke ku hakeriwa eka lava nga riki vaaki. Ntswalo a wu hakeriwisiwi xibalo loko ku ve wu hakeriwa hi xiphemu xihi na xihi xa mfumo wa Afrika-Dzonga, bangi kumbe loko ku ve xikweleti xi longoloxiwile eka cincano lowu tivekaka.

Vanyanyuri na Van'wamitlangu va matikomambe

Xibalo xo hetelela eka mpimo wa 15% xa sindzisiwa eka mitsengo ya giroso leyi hakeriwaka eka lava va nga ri ki vaaki eka migingiriko leyi va yi endlaka eAfrika-Dzonga tanihi vanyanyuri kumbe van'wamitlangu.

Ku Lahliwa ka Nhundzunkamfambiso

Xibalo xa nkarhinyana xa khomiwa ematshan'wini ya vaxavisi va nhundzunkamfambiso lava nga ri ki vaaki eAfrika-Dzonga, xi faneleke ku hungutiwa ehenhla ka xikweleti xa ntolovelo xa xibalo xa eka lava nga ri ki vaaki. Xibalo lexi faneleke ku khomiwa ku suka eka tihakelo ku ya eka lava nga ri ki vaaki xi le ka mpimo wa 7.5% eka munhu loyi a nga ri ki muaki, 10% ya khampani leyi nga ri ki muaki na 15% ya thirasiti leyi nga ri ki muaki leyi xavisaka nhundzunkamfambiso.

SWIBALO SWIN'WANA, MIXAKAXIBALO NA TILEVHI

Xibalo xa Mixavo (VAT)

VAT yi hakerisiwa eka mpimo lowu ringanisiweke wa 15% eka mphakelo wa nhundzu na vukorhokeri hi van'waswimawusa lava tsarisiweke.

N'waswimawusa loyi a endlaka miphakelo leyi hakerisiwaka xibalo leyi tlulaka R2.3 million hi lembe u fanele a titsarisela VAT. N'waswimawusa loyi a endlaka mphakelo lowu hakerisiwaka xibalo leyi tlulaka R50 000 kambe yi nga tluli R1 million hi lembe, a nga endla xikombelo xo titsarisela hi ntsakelo. Miphakelo yin'wana ya nhundzu yi fanerile hi mpimo wa zirho kumbe yi nga hakeli VAT.

Xibalo xo Hundzisela

Xibalo xo hundzisela xa hakeriwa eka mipimo leyi landzelaka eka tithirasankixini leti nga fanelangiki ku hakela VAT:

Nkoka wa Nhundzu (R)	Mpimo
1 – 1 210 000	0% ya nkoka
1 210 001 – 1 663 800	3% ya nkoka lowu nga ehenhla ka R1 210 000
1 663 801 – 2 329 300	R13 614 + 6% ya nkoka lowu nga ehenhla ka R 1 663 800
2 329 301 – 2 994 800	R53 544 + 8% ya nkoka lowu nga ehenhla ka R2 329 300
2 994 801 – 13 310 000	R106 784 +11% ya nkoka lowu nga ehenhla ka R2 994 800
13 310 001 na ku tlula	R1 241 456 + 13% ya nkoka lowu nga ehenhla ka R13 310 000

Xibalo xa Rifa

Xibalo xa rifa xi hakerisiwa eka vaaki na nhundzu ya le Afrika-Dzonga ya lava nga ri ki vaaki, lexi nga hansi ka misuso leyi pfumeleriweke. Xibalo xi hakerisiwa eka nxavo wa rifa lowu hakerisiwaka xibalo eka mpimo wa 20% eka R30 milioni yo sungula na le ka mpimo wa 25% lowu nga henhla ka R30 million.

Nsuso wa masungulo wa R3.5 miliyoni wu pfumeleriwele eku kumisiseni ka xikweleti xa rifa xa xibalo xa rifa ku katsa na misuso ya swikweleti, mafa eka mihlangano ya vuvuyerisi bya vanhu na nhundzu leyi hlengeletiweke hi varingani lava hanyaka.

Xibalo xa Swihanano

Xibalo xa swihanano xi hakerisiwa eka mpimo lowu nga cinciki wa 20% eka nxavo lowu engetelekaka wa nhundzu leyi hananiweke ku sukela hi ti1 Nyenyakulu 2018, leyi nga hundziki R30 million, na le ka mpimo wa 25% eka nxavo lowu engetelekaka wa nhundzu leyi hananiweke ku sukela hi ti1 Nyenyakulu 2018 leyi hundzaka R30 million.

R150 000 yo sungula ya nhundzu leyi hananiweke eka lembexibalo rin'wana na rin'wana hi munhu wa ntumbuluko a yi hakeli xibalo xa swihanano.

Eka xiyimo lexi muhakelaxibalo loyi a nga riki munhu wa ntumbuluko, swihanano leswi nga khumbhekiki eka hakelo swi pimiwile ku ya eka tinyiko ta ntoloveloleti nga hundziki ntsengo wa R20 000 hi ntsengo hi lembe.

Miheriso exikarhi ka varingani, laha muamukeri a nga mutshami wa xibalo, swihanano exikarhi ka tikhampani leswi vumbaka ntlawa wa tikhampani ta le Afrika-Dzonga; na swihanano eka mihlangano yo karhi ya vuvuyerisi bya vanhu a yi hakeli xibalo xa swihanano.

Xibalo xa Rurhiso wa Tisekhurithi

Xibalo xa tisekhurithi xi sindzisiwa eka mpimo wa 0.25% eka rurhiso wa tisekhurithi leti nga longoloxiwa kumbe leti nga longoloxiwangiki. Tisekhurithi ti endlwile hi mikavelo etikhampanini, kumbe mitsakelo ya swirho eka tikhoporexini to pfaleka.

Levhi ya Nhluvukiso wa Vuswikoti (SDL)

SDL yi hakeriwa hi vathori eka mpimo wa 1% ya ntsengo hinkwawo wa muholo lowu hakeriwaka eka vatirhi. Vathori lava hakelaka muholo wa lembe wa le hansi ka R500 000 a va khumbeki eka ku hakela SDL.

Tihakelo ta Ndzindzakhombo wa Mpfumaleko wa Ntirho

Tihakelo ta ndzindzakhombo ya vupfumalantirho ti hakeriwa n'hweti na n'hweti hi vathori, eka xiyimo xa hakelo ya 1% hi vathori na 1% hi vatirhi, hi ku ya hi miholo ya vatirhi ehansi ka ntsengo wo karhi.

Vathori lava nga titsariselangiki PAYE kumbe SDL va fanele va hakela tihakelo eka Khomixinara wa Ndzindzakhombo wa Vupfumalantirho.

MIPIMO YA NTSWALO YA SARS

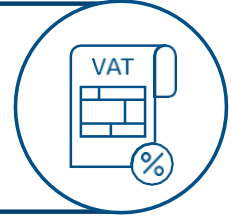
Mpimo wa Ntswalo (ku sukela hi ti1 N'wendzambahala 2025)	Mpimo
Mivuyelo ya le ntirhweni - a yi na ntswalo kumbe loni ya ntswalo wa le hansi hi rhandi (mpimo wa ximfumo)	7.75% hi lembe
Mipimo ya ntswalo (ku sukela hi ti1 Nyenyakulu 2026)	Mpimo
Hakelelohansi kumbe leyi hlweleke ya xibalo	10.25% hi lembe
Vuyiselo wa mali eka hakelelohenhla ya xibalo xa nkarhinyana	6.25% hi lembe
Vuyiselo wa mali ya xibalo eka aphili leyi humeleleke kumbe laha aphili yi nga pfumeleriwa hi SARS	10.25% hi lembe
Vuyiselo wa VAT endzhaku ka nkarhi lowu vekiweke	10.25% hi lembe
Hakelo ya VAT leyi hlweleke	10.25% hi lembe
Khasitomo na ekisayizi	10.25% hi lembe

MIHUMELELO YA MPIMANYETO

Xiangi xa Xibalo xa Xibalo xa Malinghena xa Munhu yena n'wini na mahundzuluxelo ya malintlheriselo ku rilisa vanhu ku sungurisa inifulexini.

Engetelo wa mpimo wa ntsariso wo boha wa VAT eka **R2.3 million**.

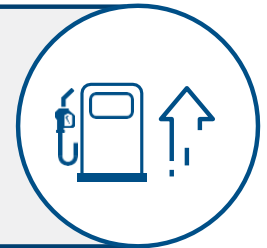
Engetelo eka Tihakelo ta Nhlayiso lowu nga Hakerisiwiki Xibalo hi lembe

Engetelo wa **3.4%** eka mixakaxibalo ya ekisayizi eka swinwiwa swa xihoko na switirhisiwa swa fole.

Engetelo eka Levhi ya Mafurha ya ntolovelo eka petirolo hi **9 wa tisente** hi litara, na dizele hi **8 wa tisente** hi litara.

Engetelo eka Levhi ya Nkwama wa Tinghozi ta le Magondzweni eka petirolo na dizele hi **7 wa tisente** hi litara haswimbirhi.

Engetelo eka Xibalo xa Khabono eka Mafurha hi **5 wa tisente** hi litara eka petirolo, na hi 6 wa tisente hi litara eka dizele

Ntsundzuxo ku ya emahlweni eka xibalo xa rixaka xo beja eka inthanete enkarhini wa 2026.

